

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Механіко-математичний факультет
Кафедра механіки

Затверджено

На засіданні кафедри механіки
механіко-математичного факультету
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 1 від 27.08.2025 р.)

В.о. завідувача кафедри

 Володимир СТАНКЕВИЧ

Силабус з навчальної дисципліни
“Механіка сповільненого руйнування конструкцій”,
що викладається в межах ОПП
“Інформаційні технології моделювання механічних процесів і си-
стем” другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності F1 “Прикладна математика”

Назва дисципліни	Механіка сповільненого руйнування конструкцій
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	механіко-математичний факультет кафедра механіки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	F – Інформаційні технології F1 – Прикладна математика
Викладач дисципліни	Слободян Богдан Степанович, доцент кафедри механіки, канд.фіз.-мат. наук, старший науковий співробітник
Контактна інформація викладачів	bogdan.slobodyan@lnu.edu.ua https://new.mmf.lnu.edu.ua/employee/slobodyan-b-s
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/лабораторних занять (за попередньою домовленістю). Головний корпус Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська, 1. Кафедра механіки, каб. 148.
Сторінка дисципліни	https://new.mmf.lnu.edu.ua/course/osnovy-mehaniky-rujnuvannyadlya-mehanikiv
Інформація про дисципліну	Спецкурс “Механіка сповільненого руйнування конструкцій” є важливим у забезпеченні спеціалізації в області механіки деформівного твердого тіла. Спецкурс передбачає вивчення сучасних уявлень про заповільнене руйнування матеріалів за довготривалого навантаження, дії водневмісних і корозійно агресивних середовищ та підвищених температур, основних мікро-механізмів деформування та руйнування матеріалів за повзучості. При цьому передбачається за допомогою енергетичного підходу, в основу якого покладений перший закон термодинаміки, розробити математичні моделі і, відповідно, розрахункові методи для визначення ресурсу елементів конструкцій за дії довготривалого статичного навантаження і фізико-хімічних факторів зовнішнього середовища.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Механіка сповільненого руйнування конструкцій” є нормативною дисципліною зі спеціальності F1 – “Прикладна математика” для освітньої програми “Інформаційні технології моделювання механічних процесів і систем”, яка викладається в 2-му семестрі в обсязі 6-и кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни “Механіка сповільненого руйнування конструкцій” є освоєння студентами теоретичних і практичних основ механіки сповільненого руйнування матеріалів за дії довготривалого статичного навантаження і фізико-хімічних факторів зовнішнього середовища, а також вміння моделювати зазначене руйнування матеріалів в реальних умовах експлуатації і визначати ресурс (залишковий ресурс) елементів конструкцій. Завданням вивчення навчальної дисципліни є: коректний вибір студентами математичних розрахункових моделей сповільненого руйнування конструкцій; формування навичок практичних розрахунків руйнування конструкцій з урахуванням тривалого статичного навантаження та негативного

	впливу чинників зовнішнього середовища; застосування обчислювальної техніки для коректної комп'ютерної симуляції руйнування конструктивних елементів споруд.
Література для вивчення дисципліни	<i>Основна література</i> 1. Андрейків О.Є., Скальський В.Р., Долінська І.Я. Замовільнене руйнування матеріалів за локальної повзучості. Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 400 с. 2. Черепанов Г. П. Механіка руйнування. – М. : – Іжевськ: Інститут комп'ютерних досліджень, 2012. – 872 с. (рос.) 3. Панасюк В.В., Андрейків О.Є., Партон В.З. Основи механіки руйнування матеріалів. – Київ: Наукова думка, 1988. – 488 с. (рос.) 4. Андрейків О.Є., Дарчук А.І. Втомне руйнування і довговічність конструкцій. – Київ: Наукова думка, 1992. – 184 с. (рос.) <i>Література додаткова</i> Періодичні видання 1. Фізико-хімічна механіка матеріалів 2. Вісник Львівського університету. Серія механіко-математична. 3. Математичні методи та фізико-механічні поля.
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 180 годин. Аудиторних занять: 64 год., з них 32 год. лекцій та 32 години лабораторних занять. Самостійної роботи: 116 год.
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен Знати: – Основні види замовільненого руйнування тіл та їх механізми; – Основні положення високотемпературної повзучості матеріалів; – Про вплив агресивного середовища на сповільнене руйнування матеріалів; – Кінетику і період докритичного росту тріщин високотемпературної повзучості. Вміти: – Моделювати сповільнене руйнування матеріалів в реальних умовах експлуатації; – Визначати ресурс (залишковий ресурс) елементів конструкцій.
Ключові слова	Механіка сповільненого руйнування конструкцій, ресурс (залишковий ресурс) елементів конструкцій, циклічні навантаження і напруження, агресивні середовища, розрахункові моделі.
Формат курсу	Очний, дистанційний Проведення лекцій, лабораторних занять і консультацій.

Теми	1. Деякі види заповільненого руйнування тіл та їх механізми. 2. Основні положення повзучості матеріалів. 3. Мікромеханізми деформування та руйнування матеріалів за повзучості. 4. Деформаційна модель локального поширення тріщини повзучості. 5. Математичне моделювання визначення періоду докритичного росту тріщин високотемпературної повзучості. 6. Кінетика і період докритичного росту тріщин за високотемпературної повзучості. 7. Визначення періоду докритичного росту еліптичної тріщини за високо-температурної повзучості. 8. Розрахункова модель для визначення ресурсу тонкостінних елементів конструкцій з тріщинами за довготривалого статичного навантаження 9. Визначення періоду докритичного росту тріщин в елементах конструкцій великих перерізів. 10. Вплив наявності систем тріщин у пластинах на їхню довговічність в умовах дії довготривалого статичного розтягу. 11. Визначення залишкового ресурсу елементів енергетичних установок. 12. Визначення періоду докритичного росту поверхневої тріщини високо-температурної повзучості в трубі.
Підсумковий контроль, форма	Екзамен у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з – опору матеріалів; – теорії пружності і пластичності; – основ механіки крихкого руйнування; – теорії втоми матеріалів; – фізичної хімії; – фізики твердого тіла, достатніх для сприйняття методів досліджень механіки сповільненого руйнування матеріалів і елементів конструкцій.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції Індивідуальні завдання
Необхідне обладнання	Для проведення лекційних занять: комп'ютер (мінімальні характеристики: процесор Intel Core i3, 4 ГБ оперативної пам'яті), доступ до мережі Internet, засоби мультимедіа, (в т.ч. проектор). Для проведення практичних/лабораторних занять: комп'ютер (мінімальні характеристики: процесор Intel Core i3, 4 ГБ оперативної пам'яті), доступ до мережі Internet, (мінімальні характеристики: процесор Intel Core i3, 4 ГБ оперативної пам'яті), доступ до мережі Internet. Необхідне програмне забезпечення включає в себе ОС Windows 10, програмні додатки (MS TEAMS, ZOOM, Jupiter Notebook з вбудованим компілятором мови програмування).
Критерії оцінювання	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

(окремо для кожного виду навчальної діяльності)	• індивідуальні завдання, контрольні роботи (2 роботи по 25 балів): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • екзамен: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. Підсумкова максимальна кількість балів 100. Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають дві письмові роботи (тест з теоретичних завдань); Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів письмових робіт та індивідуальних завдань, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані при поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Оцінювання завдань письмових робіт відбувається шляхом перевірки написаних студентом 2-х індивідуальних контрольних робіт (по 25 балів кожна) та екзаменаційної роботи (50 балів). Відсотки нарахування балів оцінювання відповіді на кожне завдання нараховуються за наступним співвідношенням: 75-100% – тема відтворюється у повному обсязі, правильно, обгрунтовано, логічно; 50-75% – відтворюється значна частина розглянутої теми, проте присутні неточності та/або невідповідності; 25-50% – виявлені множинні неточності та невідповідності, пояснення відсутні або частково помилкові; 0-25% – тема майже не відкрита, кількість викладеного матеріалу не відповідає загальним нормам обраного виду роботи.
Питання до заліку екзамєну чи	– Основні причини виникнення науки “Механіка сповільненого руйнування конструкцій”. – Високотемпературна повзучість металів і сплавів, діаграма повзучості і її складові ділянки. – Основні мікромеханізми локального деформування і руйнування металів і сплавів за повзучості. – Особливості поширення тріщин за повзучості. – Високотемпературна міцність металевих матеріалів з тріщинами. – Формулювання задачі Сакка поширення тріщини високо температур ної

	повзучості. – Формулювання задачі Гріффітса поширення тріщини високотемпературної повзучості за циклічного навантаження. – Розрахункова модель поширення тріщини високотемпературної повзучості за механізмом утворення і росту пор.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тижні	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література, ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1	Деякі види заповільненого руйнування тіл та їх механізми.	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
1	Класифікація видів, механізмів та причин заповільненого руйнування конструктивних елементів споруд.	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
2	Основні положення теорії повзучості матеріалів.	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
2	Засади, припущення та феномени математичної теорії повзучості	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
3	Мікромеханізми деформування та руйнування матеріалів за повзучості.	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
3	Фізичні та математичні моделі руйнування конструктивних матеріалів в умовах повзучості	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
4	Деформаційна модель локального поширення тріщини повзучості	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
4	Дослідження підросання тріщини в умовах повзучості	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
5	Математичне моделювання визначення періоду докритичного росту тріщин високотемпературної повзучості.	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
5	Побудова математичних та комп'ютерних моделей підросання тріщин в умовах високотемпературної повзучості	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
6	Кінетика і період докритичного росту тріщин високотемпературної повзучості.	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
6	Комп'ютерна симуляція докритичного росту тріщин високотемпературної повзучості.	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
7	Визначення періоду докритичного росту еліптичної тріщини високотемператур-	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень

	ної повзучості.				
7	Комп'ютерна симуляція докритичного росту еліптичної тріщини високотемпературної повзучості.	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
8	Розрахункова модель для визначення ресурсу тонкостінних елементів конструкцій з тріщинами за довготривалого статичного навантаження	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
8	Побудова математичних моделей розрахунку ресурсу конструктивних елементів з тріщинами під довготривалим статичним навантаженням	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
9	Вплив наявності систем тріщин у пластинах на їхню довговічність в умовах дії довготривалого статичного розтягу.	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
9	Комп'ютерна симуляція визначення довговічності пластин з системами тріщин під довготривалим статичним розтягом.	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
10	Визначення залишкового ресурсу паропроводів	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
10	Комп'ютерна симуляція визначення залишкового ресурсу паропроводів з тріщинами.	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
11	Визначення залишкового ресурсу колеса парової турбіни	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
11	Комп'ютерна симуляція визначення залишкового ресурсу колеса парової турбіни з тріщиною.	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
12	Аналог задачі Гріффітса для випадку високотемпературної повзучості	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
12	Комп'ютерна модель задачі Гріффітса при високотемпе-	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень

	ратурній повзучості				
13	Аналог задачі Сака для випадку високотемпературної повзучості	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
13	Комп'ютерна модель задачі Сака при високотемпературній повзучості	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
14	Аналог задачі Гріффітса для випадку високотемпературної повзучості і маневрового режиму навантаження	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
14	Комп'ютерна модель задачі Гріффітса при високотемпературній повзучості та маневровому режимі навантаження	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
15	Визначення залишкового ресурсу паропроводів за маневрового режиму навантаження.	лекц.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
15	Комп'ютерна симуляція визначення залишкового ресурсу паропроводу з тріщиною за маневрового режиму навантаження.	лаб.	[1-4]	2 год.	1 тиждень
16	Методика експериментального визначення характеристик тріщиностійкості матеріалів за високотемпературної повзучості.	лекц.		2 год.	1 тиждень
16	Екзаменаційна робота			2 год.	1 тиждень
Матеріали для самостійного опрацювання					
7	Математичні та комп'ютерні моделі сповільненого руйнування конструкцій з тріщинами з урахуванням корозійного середовища	Самостійне опрацювання	[1-4]	6 год.	3 тижні
14	Математичні та комп'ютерні моделі сповільненого руйнування конструкцій з тріщинами з урахуванням водне-	Самостійне опрацювання	[1-4]	6 год.	3 тижні

	вмісного середови- ща				